

Bijlage 2

Het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht van de WWFT in tien stappen¹. Handleiding voor advocaten, notarissen, accountants, belastingadviseurs en administratiekantoren.

Inleiding

Per 1 augustus 2008 is de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) ingevoerd en van toepassing op advocaten, (kandidaat- en toegevoegd) notarissen, accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en degenen die een soortgelijk beroep of bedrijf uitoefenen, allen 'instelling' genoemd onder de WWFT. Het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht vormen de kern van de WWFT. Cliëntenonderzoek houdt in dat de instelling moet weten met wie zij zaken doet. Door het cliëntenonderzoek kan de instelling risico's van bepaalde cliënten herkennen en beheersen. Het cliëntenonderzoek bestaat uit meer dan een uittreksel uit het handelsregister van de Kamer van Koophandel en/of een kopietje paspoort. Bij het cliëntenonderzoek kan onder meer worden gedacht aan het opvragen van een organigram van een cliënt, onderzoek naar de aard van de bedrijfsactiviteiten van de cliënt, bedrijfsverkenningen, branchegegevens etc.

Het cliëntenonderzoek is 'principle-based'. Dit houdt in dat de wet niet exact voorschrijft hoe het cliëntenonderzoek moet worden verricht maar wel tot welk resultaat het onderzoek moet leiden. De wet onderscheidt vereenvoudigd cliëntenonderzoek, regulier cliëntenonderzoek en verscherpt cliëntenonderzoek, afhankelijk van de aanwezigheid van bepaalde risico's. De 'risk-based approach' van het cliëntenonderzoek betekent dat de instelling in veel gevallen de maatregelen die het treft in het kader van het cliëntenonderzoek dient af te stemmen op het risico op witwassen of terrorismefinanciering van een bepaalde cliënt, zakelijke relatie, product of transactie. U schat, als instelling, dit risico zelf in.

De handleiding

Deze handleiding geeft in 10 stappen aan wat u dient te doen in het kader van het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht uit de WWFT. Het cliëntenonderzoek bestaat uit 8 stappen en de meldingsplicht uit 2 stappen. Deze handleiding is geen vervanging van de wettekst maar biedt een praktisch handvat bij het uitvoeren van de verplichtingen uit de WWFT. In de handleiding zijn geen uitzonderingssituaties opgenomen; er wordt uitgegaan van de toepassing van de hoofdregels. Zie voor nadere informatie de algemene leidraad naleving WWFT van het ministerie van Financiën en/of de specifieke leidraden van het BFT (www.bureaufn.nl).

Het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht in 10 stappen

Stap 1 WWFT-plichtig

Om te bepalen of de door u verleende dienst onder de werking van de WWFT valt, controleer:

- *Advocaten en (kandidaat en/of toegevoegd) notarissen en juridisch adviseurs:* specifieke diensten zoals omschreven in artikel 1, eerste lid, onderdeel a, onder 12° en 13° WWFT behalve eenvoudige IB-aangiften en aangiften in kader van Succeswet 1956.
- *Accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren:* alle beroepsmatige activiteiten, behalve eenvoudige IB-aangiften en aangiften in kader van Successiewet 1956.

Diensten verleend door advocaten, (kandidaat en/of toegevoegd) notarissen, juridisch adviseurs en belastingadviseurs vallen niet onder de werking van de WWFT als zij voor een cliënt werkzaamheden verrichten om de rechtspositie te bepalen, bij vertegenwoordiging of verdediging in rechte, advisering voor, tijdens en na een rechtsgeding of bij advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding. In het kader van het bepalen van de rechtspositie van de cliënt, kan een advocaat een zogenoemd 'verkennend gesprek' met de cliënt voeren. Op dit gesprek rust geen meldingsplicht. Indien uit dit gesprek blijkt dat de dienstverlening betrekking zal hebben op de vertegenwoordiging en verdediging van de cliënt in rechte, het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding of het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding, dan is de WWFT niet van toepassing.

¹ Dit stappenplan is gebaseerd op het artikel 'Strengere eisen door nieuwe witwaswetgeving per 1 januari 2013!', TOP 2013, aflevering 3 (mei 2013) van: mr. dr. B. Snijder-Kuipers, mr. A.T.A. Tilleman en mr. N. Roetert Steenbruggen en daarvoor in 'Nieuwe anti-witwaswetgeving van kracht! Veel nieuws onder de zon?', TOP 2008, aflevering 6 (september 2008) van: D. Kaya, mr. D.S. Kolkman, mr. B. Snijder-Kuipers en mr. A.T.A. Tilleman.

Stap 2 Identificeren: opgave doen van de identiteit

Vraag uw cliënt naar de identiteitsgegevens alvorens met dienstverlening aan te vangen. Leg deze gegevens vast en bewaar ze gedurende vijf jaar nadat de transactie is verricht voor de cliënt of nadat de zakelijke relatie is beëindigd.

Stap 3 Verifiëren: vaststellen of de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit

Stel vast dat de opgegeven identiteit (zie stap 2) overeenkomt met de werkelijke identiteit alvorens met de dienstverlening aan te vangen. Verificatie kan plaats vinden door middel van onder andere een origineel van:

- *Natuurlijke persoon*: paspoort, rijbewijs, identiteitskaart.
- *Nederlandse rechtspersoon*: uittreksel handelsregister.
- *Buitenlandse rechtspersoon vestiging in Nederland*: uittreksel handelsregister.
- *Buitenlandse rechtspersoon geen vestiging in Nederland*: betrouwbare en in het internationaal verkeer gebruikelijke documenten, gegevens of inlichtingen.

Alle overige cliënten: documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron.

Stap 4 Ultimate beneficial owner (UBO)?

De UBO bij een rechtspersoon is een natuurlijk persoon die:

- (1) een belang houdt van meer dan 25% in het kapitaal van een cliënt,
- (2) die meer dan 25% van de aandelen of stemrechten kan uitoefenen in de algemene vergadering van een cliënt,
- (3) degene die feitelijk zeggenschap kan uitoefenen in een cliënt,
- (4) degene die of de begunstigde is van 25% of meer van het vermogen van een stichting of trust of
- (5) degene die een bijzondere zeggenschap heeft over 25% of meer van het vermogen van een cliënt.

Voor een personenvennootschap betekent dit concreet het identificeren van de natuurlijk persoon die bij ontbinding recht heeft op een aandeel in de gemeenschap van meer dan 25% of recht heeft op een aandeel in de winsten van meer dan 25%. Bij een trust moeten de insteller(s) en trustee(s) worden geïdentificeerd. Daarnaast dient u een onderzoek in te stellen naar de zeggenschaps- en eigendomsstructuur van uw cliënt.

Wat u moet doen ten aanzien van de verificatie van de UBO is afhankelijk van het door u ingeschatte risico. Voorbeelden:

- *Laag risico*: verklaring laten ondertekenen door cliënt over de juistheid van de opgegeven identiteit van de UBO.
- *Middel/hoog risico*: onderzoek internet, bevragen van collega's in land van herkomst cliënt, raadpleeg handelsregister, uitbesteden aan gespecialiseerd bureau.

Stap 5 Politically exposed person (PEP)?

Onderzoek of uw cliënt of de UBO van de cliënt een bepaalde publieke functie in Nederland of het buitenland bekleedt dan wel tot één jaar geleden bekleedde en (1) in het buitenland woont (ongeacht of hij de Nederlandse of een andere nationaliteit heeft) of (2) in Nederland woont maar niet de Nederlandse nationaliteit heeft. Betrek hierbij ook familieleden en naasten. Check internet, internationale (commerciële) PEP-lijst of andere betrouwbare bron.

Stap 6 Risico's?

Vorm een oordeel over doel en aard van de zakelijke relatie, evenals aard van de transactie en herkomst en bestemming van middelen om een risico-inschatting te maken. Win informatie in bij uw cliënt. Wat wil uw cliënt, waarom, hoe en is dit logisch?

Stap 7 Monitoring

Continue aandacht voor het risicoprofiel van uw cliënt. Check of transacties afwijken van het normale gedragspatroon van uw cliënt. Voldoet uw cliënt nog aan uw risicoprofiel (zie stap 6)?

Stap 8 Introductie cliënt?

Uw cliënt wordt geïntroduceerd door een andere instelling. U kunt de identificatie en verificatie van de andere instelling overnemen. U dient zich ervan te vergewissen dat u van deze adviseur de gegevens betreffende identificatie en verificatie mag overnemen en dat identificatie en verificatie correct door de andere adviseur hebben plaatsgevonden: vraag gegevens hieromtrent op. U bent en blijft verantwoordelijk. U dient zelf stap 6 en 7 uit te voeren.

Stap 9 Ongebruikelijke transactie?

Geldt voor de transactie een objectieve indicator ?

"Transacties van € 15.000 of meer betaald aan of door tussenkomst van de vrije beroepsbeoefenaar in contanten, met cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen ?"

Geldt voor de transactie de subjectieve indicator ?

"Transacties waarbij de meldingsplichtige aanleiding heeft te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme ?"

Wat is uw professionele oordeel, heeft u aanleiding om te veronderstellen dat de transactie verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme? Overleg eventueel met kantoorgenoten, beroepsorganisatie, vertrouwensnotaris, lokale deken of toezichthouder. Leg uw overwegingen vast en bewaar deze.

Concludeert u dat de transactie ongebruikelijk is, ga dan naar stap 10.

Let op: De meldingsplicht geldt ook indien het cliëntenonderzoek niet het gewenste resultaat oplevert (onvoltooid cliëntenonderzoek) en er aanwijzingen zijn dat de transactie verband kan houden met witwassen en/of financiering van terrorisme.

Stap 10 Melden van ongebruikelijke transacties onverwijld bij FIU-Nederland

Indien naar uw oordeel sprake is van een ongebruikelijke transactie, dan meldt u deze onverwijld maar in ieder geval binnen veertien dagen bij de Financiële inlichtingen eenheid (FIU-Nederland).

U vermeldt bij die melding onder andere de omstandigheden op grond waarvan u de transactie als ongebruikelijk aanmerkt. Indien sprake is van onvoltooid cliëntenonderzoek, dan vermeldt u ook nog de redenen waarom het cliëntenonderzoek mislukte.

De FIU-Nederland kan u om nadere inlichtingen vragen. De gegevens die u overlegt bij de melding bewaart u gedurende vijf jaar na het doen van de melding, op zodanige wijze dat de desbetreffende transactie reconstrueerbaar is. U mag uw cliënt niet mededelen dat u een melding van een ongebruikelijke transactie heeft verricht.

BFT, Utrecht, 15 juli 2014